

Borgarráð
Ráðhúsi Reykjavíkur
Tjarnargötu 11
101 Reykjavík

Tillaga, dags. 2. nóvember 2017, um fjárveitingu vegna neyðarástands í búsetuúrræðum barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir.

Á fundi velferðarráðs þann 2. nóvember 2017, var lögð fram tillaga, dags. 2. nóvember 2017, um fjárveitingu vegna neyðarástands í búsetuúrræðum barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir, ásamt minnisblaði, dags. 2. nóvember 2017 og bréfi til velferðarráðuneytisins, dags. 23. ágúst 2017.

Tillagan var samþykkt.

Fulltrúar Samfylkingarinnar, Bjartrar framtíðar, Vinstri grænna, Pírata og áheyrnarfulltrúi Framsóknar- og flugvallarvina lögðu fram eftirfarandi bókun:

Allt frá árinu 2013 hefur ríkt óvissa um stöðu hóps barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Niðurstaða endurmats á tilfærslu á málefnum fatlaðs fólks frá ríki til sveitarfélaga leiddi í ljós að um 400 milljónir króna vantaði frá ríkinu vegna málefna þessara barna. Í samkomulagi sem gert var milli ríkis og sveitarfélaga í kjölfar endurmats féll málið enn og aftur milli skips og bryggju. Verkefnið hefur ekki enn verið að fullu fjármagnað í gegnum Jöfnunarsjóð sveitarfélaga og ljóst er að það vantar tæpar 290 milljónir í þjónustuna á árinu 2017. Þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir Reykjavíkurborgar og annarra sveitarfélaga með stuðningi Sambands íslenskra sveitarfélaga, hafa engin svör borist við því hvernig ríkið ætlar að sinna sínum skyldum í þessum málaflokki. Fulltrúarnir ítreka mikilvægi þess að leysa málefni þessa hóps sem fyrst.

Þetta er hér með sent borgarráði til samþykktar.

Virðingarfyllst,

Regina Ásvaldsdóttir
sviðsstjóri

Reykjavíkurborg
Velferðarsvið

Reykjavík, 2. nóvember 2017
VEL2014040008
319. fundur
RÁ/kg/asa

Viðtakandi: Velferðarráð
Sendandi: Regína Ásvaldsdóttir, sviðsstjóri

Efni: Tillaga sviðsstjóra velferðarsviðs um fjárveitingu vegna neyðarástands í búsetuúrræðum barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir

Lagt er til að fjárveiting vegna sértækra búsetuúrræða fyrir börn með þroska- og geðraskanir verði aukin um 286,5 mkr. Heildarútgjöld þjónustu við þennan hóp eru áætluð um 530 mkr. Fjárheimild er 243,5 m.kr. og því er óskað eftir hækkun á fjárheimild á kostnaðarstað F4120 Samningar og styrkir - Málefni fatlaðra, verkefni F4404 börn með þroska og geðraskanir, sem nemur 286,5 m.kr.

Greinargerð:

Allt frá árinu 2013 hefur óvissa ríkt um stöðu lítils hóps barna og unglinga með alvarlegar þroska- og geðraskanir, bæði með tilliti til skorts á úrræðum og óljósrar ábyrgðar ríkis og sveitarfélaga á málaflokknum. Niðurstaða verkefnisstjórnar um faglegt og fjárhagslegt endurmat á tilfærslu á þjónustu fatlaðs fólks frá ríki til sveitarfélaga, sem kom út í lok 2015, var að á fjórða hundrað milljónir króna vantaði frá ríkinu vegna málefna barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Í samkomulagi sem gert var í kjölfarið var þetta úrlausnarefni enn á ný skilið eftir. Þessi kostnaður lendir því af fullum þunga á þeim sveitarfélögum sem í hlut eiga hverju sinni.

Þessi staða hefur m.a. orðið til þess að bið hefur orðið á uppbyggingu á þjónustu við þennan hóp. Eftir viðræður við velferðarráðuneytið nú á haustmánuðum er það ljóst að ekki fæst fjárveiting fyrr en á árinu 2018 eins og fjármálaáætlun ríkisins gerir ráð fyrir. Í frumvarpi til fjárlaga fyrir 2018 er gert ráð fyrir 150 mkr. framlagi til þjónustu og annarra úrræða vegna þessara barna og síðan er gert ráð fyrir viðbót að fjárhæð 350 mkr. á árinu 2019, þannig að það ár yrðu til ráðstöfunar 500 mkr. Til skoðunar er að fela Jöfnunarsjóði sveitarfélaga að taka við fjármagninu og deila til þeirra sveitarfélaga sem veita umræddum börnum þjónustu og önnur úrræði og er ráðuneytinu kunnugt um að Jöfnunarsjóður sveitarfélaga veitir nú þegar tilteknum sveitarfélögum framlög í þessum tilgangi. Yrði framlagið sérstaklega eyrnamerkt úrræðum til handa börnum með alvarlegar þroska og geðraskanir, sbr. einnig ákvæði í frumvarpi til laga um þjónustu við fatlað fólk með miklar stuðningsþarfir, sem vonandi verður samþykkt á komandi Alþingi. Velferðarsvið leggur þá til að fjárheimild sviðsins lækki sem nemur fjárveitingum til verkefnisins ár hvert

Fjárheimild velferðarsviðs fyrir árið 2017 er 243,5 mkr fyrir þennan hóp barna. Annar rekstrarkostnaður er áætlaður 483,5 mkr. og tekjur frá ríkinu að fjárhæð 240 mkr. Áætlaður kostnaður ársins 2017 er um 530 mkr og því ljóst að forsendur fjárhagsáætlunar eru brostnar.

Í dag eru níu einstaklingar á aldrinum 8-19 ára sem þarfnast umfangsmikillar og sérhæfðar þjónustu á grundvelli vanda þeirra. Sjö hafa fengið búsetuþjónustu á grundvelli samninga við

Vínakot ehf. en samningar vegna tveggja einstaklinga til viðbótar, sem eru að renna út, verða ekki endurnýjaðir og því þarf að sérsníða þjónustu fyrir þá einstaklinga.

Vísað er til meðfylgandi minnisblaðs velferðarsviðs dags. 2. nóvember 2017 ásamt bréfi sviðsstjóra til heilbrigðisráherra og velferðarráðherra dags. 23 ágúst.2017.

Lagt fyrir fund velferðarráðs 2. nóvember. 2017

Minnisblað

Efni Staða barna með alvarlegar þroska og geðraskanir

Forsaga:

Í nóvember 2013 gaf velferðarráðuneytið út skýrslu um samhæfða þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Tilurð skýrslunnar var vandi fámenns hóps barna sem þurfti á öflugum og samhæfðu úrræði að halda. Úrlausn þessara flóknu mála hafði legið hjá mörgum aðilum og ekki virtist hafa verið ljóst hver bæri meginábyrgð á því að börnin nytu nauðsynlegrar þjónustu og umönnunar. Af því tilefni skipaði velferðarráðherra nefnd sem var falið að samhæfa þjónustu ríkis og sveitarfélaga með það að markmiði að tryggja betur en nú er gert samhæfða þjónustu.

Málefni barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir hafa áður verið kynnt velferðarráði Reykjavíkur.

Þann 10. apríl 2014 var lagt fram minnisblað vegna kynningarbréfs velferðarráðuneytisins á niðurstöðu nefndar um samhæfða þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Velferðarráð samþykkti eftirfarandi bókun:

Velferðarráð vill sinna börnum í fjölþættum vanda og fagnar því að ábyrgðin verði skýr og á einni hendi. Það er hins vegar skýr krafa Reykjavíkurborgar að fjármagn komi til viðbótar frá ríkinu til að borginni sé unnt að sinna þessari og annarri nauðsynlegri þjónustu við fatlaða íbúa borgarinnar. Nú liggur fyrir að sveitarfélögunum beri að sinna börnum með fjölþættan vanda skv. niðurstöðum starfshóps sem vann á vegum velferðarráðuneytisins og er nú lögð fyrir velferðarráð. Í bréfi velferðarráðuneytisins sem kynnir tillögur til framtíðar segir að; “kostnaður sveitarfélaganna vegna aukinnar þjónustu sem í tillögum starfshópsins felst, verði tekinn til sérstakrar athugunar í endurskoðun á yfirfærslu á málefnum fatlaðs fólks.“ Endurskoðuninni mun ekki ljúka fyrr en haustið 2014 og því gengur það álit Barnaverndarstofu sem fram hefur komið að sveitarfélögin taki við nú þegar, ekki upp. Það þarf að innleiða allar tillögurnar sem kynntar eru samtímis t.d. skipan sérfræðiteymis þvert á samstarfsstofnanir. Gert er ráð fyrir töluverðu samstarfi sveitarfélaganna við BUGL, Greiningar- og ráðgjafastöð ríkisins og heilsugæsluna. Báðir aðilar verða að standa við sitt og ekki vísa hver á annan. Reykjavíkurborg mun ekki líða að ríkið dragi úr sinni þjónustu eins og nýlega hefur verið gert í Þroska og hegðunarmiðstöð heilsugæslunnar á höfuðborgarsvæðinu – þegar gert er ráð fyrir

snemmtækri íhlutun heilsugæslunnar skv. þessum tillögum í málum barna með sérþarfir. Samband íslenskra sveitarfélaga segir í sínu bréfi að það sé löngu orðið tímabært að ráðast í heildstæða stefnumótun á sviði barnaverndarmála þar sem hugað verði sérstaklega að því hvaða úrræði þurfa að vera í boði til þess að Barnaverndarstofa og barnaverndarnefndir sveitarfélaga geti sinnt sínu lögbundna hlutverki. Velferðarráð tekur undir þetta álit og Reykjavíkurborg lýsir sig reiðubúna til að koma inn í þá vinnu sem fyrirhuguð er í þessu sambandi

Þann 21. ágúst 2014 var aftur lagt fram minnisblað um þjónustu um börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir.

Þann 7. maí 2015 var kynnt staða þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir, um var að ræða trúnaðarmál (ekkert bókað)

Á fundi borgarráðs þann 19. maí 2016 var lagt fram bréf velferðarsviðs, dags. 27. apríl 2016 til velferðarráðuneytisins með ítrekun á beiðni um viðbrögð vegna neyðarástands í málefnum barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Borgarráð lagði fram svohljóðandi bókun:

Borgarráð lýsir yfir áhyggjum sínum vegna þeirra stöðu sem uppi er í málefnum barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Málefni þessa litla en viðkvæma hóps barna með alvarlegan vanda hefur um langt skeið verið í ólestri, ekki síst vegna aðgerð- og viðbragðsleysis ríkisins gagnvart þessum hópi. Borgarráð minni á þá skýru og afdráttarlausu skyldu ríkisins sem rakin er í 70. gr. barnaverndarlaga gagnvart þessum hópi barna. Þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir Reykjavíkurborgar og annarra sveitarfélaga meðal annars með tilstyrk Sambands íslenskra sveitarfélaga, hafa engin svör borist við því hvernig ríkið ætlar að sinna sínum skyldum í þessum málaflakki. Þetta er alvarlegt viðbragðsleysi af hálfu ríkisins sem hefur haft í för með sér að þessi viðkvæmi hóppur barna hefur ekki notið þeirrar heilbrigðisþjónustu og meðferðar sem ríkinu ber að veita lögum samkvæmt, með ófyrirsjáanlegum og óbætanlegum afleiðingum. Þessu aðgerðarleysi verður að linna.

Þann 2. júní 2016 var fundur í velferðarráðuneytinu með fulltrúum úr velferðarráðuneytinu, innanríkisráðuneyti þ.a.m. frá jöfnunarsjóði, Sambandi íslenskra sveitarfélaga og velferðarsviði Reykjavíkurborgar. Tekið var undir það sjónarmið sveitarfélaganna að um væri að ræða verkefni sem orðið hefði eftir hjá ríkinu við yfirerslu á málaflakki fatlaðs fólks, verkefnin hefðu færst yfir í kjölfarið án fullnægjandi fjármangs frá ríki til sveitarfélaga og ekki hefði verið tekið á þessu í endurmatsvinnunni heldur málið vís vitandi verið skilið eftir.

Með bréfi dagsettu 23. ágúst 2017 óskaði sviðsstjóri velferðarsviðs eftir fundi með félags- og jafnréttisráðherra og heilbrigðisráðherra til að vekja athygli á og ræða þá alvarlegu stöðu sem ríkir í málefnum barna og ungmenna með alvarlegar þroska- og geðraskanir og mögulegar leiðir til lausna.

Greinargerð:

Frá því að skýrsla starfshóps velferðarráðuneytisins var gefin út í nóvember 2013 hefur Reykjavíkurborg lagt sig fram um að nálgast málefni umræddra barna á grundvelli tillagna starfshóps ráðuneytisins. Á sama tíma hefur verið beðið viðbragða ráðuneytisins bæði hvað varðar fjármögnun og frekari leiðbeininga er varðar mat á

þjónustubörf, sbr. það hlutverk sem sérfræðiteymi velferðarráðuneytisins var ætlað á sínum tíma. Því má segja að ríkt hafi óvissu ástand sem m.a. hefur hamlað nauðsynlegri uppbyggingu á úrræðum fyrir umræddan hóp barna.

Fyrir liggur það mat ráðherra og velferðarráðuneytisins að stór hluti þessa kostnaðar skuli borinn af ríkinu. Niðurstaða verkefnisstjórnar um faglegt og fjárhagslegt endurmat tilfærslu á þjónustu fatlaðs fólks frá ríki til sveitarfélaga, sem kom út í lok 2015, var að á fjórða hundrað milljónir króna vantaði frá ríkinu vegna málefna barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir.

Í samkomulagi sem gert var í kjölfarið var þetta úrlausnarefni enn á ný skilið eftir. Þessi kostnaður lendir því af fullum þunga á þeim sveitarfélögum sem í hlut eiga hverju sinni.

Staðan í dag:

Í dag eru það níu einstaklingar á aldrinum 8-19 ára sem þarfnast umfangsmikillar og sérhæfðar þjónustu á grundvelli vanda þeirra. Sjö einstaklingar hafa fengið búsetuþjónustu á grundvelli samninga við Vinakot ehf. Einn samningur er útrunninn og var ekki endurnýjaður og ljóst að ekki verður gengið til áframhaldandi samninga þegar annar samningur rennur út í janúar 2018. Tvö ungmenni sem notið hafa þjónustu Vinakots ehf. biða eftir dómi en þau eru bæði metin sakhæf.

Brýnt er að finna 8 ára barni varanlega búsetulausn og verið að skoða möguleika í því sambandi. Hins vegar er ljóst að ekki verður gengið til samninga við Vinakot þar um.

Málefni allra þessara barna og ungmenna hafa verið til meðferðar Barnaverndar Reykjavíkur.

Reykjavíkurborg hefur fengið framlög úr Jöfnunarsjóði vegna þriggja barna/ungmenna en í fyrrnefndri skýrslu starfshóps sem og á fundum með velferðar- og innanríkisráðuneytinu hefur komið fram að um viðbótarfjármagn yrði að ræða en ekki að þjónustan yrði fjármögnuð af framlögum til málaflokks fatlaðs fólks. Nú liggur fyrir í fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar að leggja eigi aukið fjármagn í þennan málaflokk eða 150 mkr. árið 2018 og 500 mkr. næstu fjögur ár þar á eftir. Gert er ráð fyrir að á landinu öllu séu þetta á bilinu 8-12 einstaklingar sem þurfa á þessari sértæku þjónustu að halda og ef miðað er við að þeir séu tólf á landinu öllu og þar af átta í Reykjavík má gera ráð fyrir framlagi frá ríki uppá 100 mkr. árið 2018 og svo um 333 mkr. á ári næstu fjögur ár.

Niðurstaða:

Ljóst er að fátt er um svör hjá ríki um hvernig byggja eigi upp þjónustu við þann hóp barna sem þarfnast viðamikillar félags- og heilbrigðisþjónustu vegna alvarlegs vanda. Sú staða hefur m.a. orðið til þess að bið hefur orðið á uppbyggingu þjónustu við þennan hóp. Það er mat sérfræðinga velferðarsviðs að mikilvægt sé að huga að frekari uppbyggingu þjónustunnar og megináhersla á að þjónustan sé veitt innan velferðarsviðs.

Velferðarráðuneytið
Skógarhlíð 6
105Reykjavík

Reykjavík 23. ágúst 2017

Efni: Beiðni um fund með félags- og jafnréttismálaráðherra og heilbrigðisráðherra vegna barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir.

Undirrituð óskar eftir fundi með félags- og jafnréttisráðherra og heilbrigðisráðherra til að vekja athygli á og ræða þá alvarlegu stöðu sem ríkir í málefnum barna og ungmenna með alvarlegar þroska- og geðraskanir og mögulegar leiðir til lausna.

Í nóvember 2013 gaf velferðarráðuneytið út skýrslu með tillögum um samhæfða þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Tilurð skýrslunnar var vandi fámenns hóps barna sem þurfti á öflugum og samhæfðu úrræði að halda en úrlausn þessara flóknu mála hafði verið í höndum margra aðila og ekki virtist hafa verið ljóst hver bæri meginábyrgð á því að börnin nytu nauðsynlegrar þjónustu og umönnunar.

Meðfylgjandi er samantekt velferðarsviðs Reykjavíkurborgar á stöðunni í málaflokknum frá því skýrslan kom út. Þar kemur m.a. fram að sveitarfélögin hafi borið hitann og þungann af málaflokknum á undanförunum árum. Jafnframt að mjög hafi dregið úr aðkomu Barnaverndarstofu að umræddum hópi barna og að sama skapi vísi Barna- og unglingsgeðdeild ábyrgðinni yfir á sveitarfélögin með tilvísun í að vista þurfi börn utan heimilis vegna alvarlegs vanda þeirra. Eða eins og fram kemur í bréfi Barna- og unglingsgeðdeildar frá því í júlí 2017 „Það er mat undirritaðra að meðferðarúrræði er af skornum skammti fyrir barn með þennan vanda, því teljum við að Vinakot myndi henta honum best og besti kosturinn í erfiðri stöðu. Úrræði á vegum þjónustumiðstöðva er hvergi nærri að mæta þeirri umönnunarþörf sem hann þarf á að halda. Staðan er mjög alvarleg og afar brýnt er að barnavernd bregðist skjótt við í þessari alvarlegu stöðu sem nú er orðin því langtímadvöl á lokaðri bráðageðdeild er óforsvaranleg. Því er það ósk undirritaðra að fundað verði hið fyrsta með barnavernd um mögulega vistun á Vinakoti eða sambærilegu vistunarúrræði á vegum barnaverndar“.

Reynsla Reykjavíkurborgar af þjónustu við börn og ungmenni með alvarlegar þroska- og geðraskanir hefur leitt í ljós að vandi þeirra er slíkur að fóst búseta, án viðeigandi meðferðar- og geðheilbrigðisþjónustu, er einungis brot af lausn vandans og tryggja þarf sérstaklega samfellda geðheilbrigðisþjónustu og meðferð af hálfu ríkisins.

Á fundinum er óskað eftir að ræða með hvaða hætti ríkið hyggst veita börnum og ungmennum með alvarlegar þroska- og geðraskanir þjónustu og hvernig styrkja eigi mikilvæga þjónustu annars og þriðja stigs stofnana ríkisins til að mæta vandanum samhliða þjónustu sveitarfélaga.

Óskað er eftir fundi með félags- og jafnréttismálaráðherra og heilbrigðisráðherra á tímabilinu 15. september til 1. október 2017. Helga Sigurlaug Sigurðardóttir, á skrifstofu sviðsstjóra, helga.sigurlaug.sigurdardottir@reykjavik.is, mun fylgja málinu eftir með tillögum að hentugum tíma.

Virðingarfyllt

Regina Ásvaldsdóttir, sviðsstjóri

Fylgiskjöl:

1. Samantekt dags 18. ágúst 2017.
2. Yfirlit yfir samskipti velferðarsviðs við velferðaráðuneytið og Samband íslenskra sveitarfélaga um börn með alvarlegar þroska og geðraskanir, 2014- 2017.

Efni: Samantekt á stöðu barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir
Dags.: 18. ágúst 2017
Unnið af: Kristjana Gunnarsdóttir skrifstofustjóri skrifstofu ráðgjafarþjónustu

Í nóvember 2013 gaf velferðarráðuneytið út skýrslu með tillögum um samhæfða þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Í skýrslunni kemur fram sú niðurstaða að þjónusta við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir eigi í meginatriðum heima innan þjónustukerfis fatlaðs fólks. Þar væri til staðar þekking og reynsla af mismunandi fötlunum og aðgengi að mikilvægri nærþjónustu sveitarfélaga, hvort sem um er að ræða almenna félagsþjónustu, sérhæfða þjónustu vegna fötlunar eða barnavernd. Tillögur starfshópsins lúta m.a. að samfellu í búsetu, samhæfðri þjónustu við börn og foreldra og snemmtækri íhlutun. Í skýrslunni kemur fram það mat að á hverjum tíma eru um átta til tólf börn á landinu öllu sem þurfa sértæka þjónustu og þar af telur velferðarsvið Reykjavíkurborgar að um sex til átta þeirra séu búsett í Reykjavík.

Frá því að skýrsla starfshóps velferðarráðuneytisins var gefin út hefur velferðarsvið/Reykjavíkurborgar lagt sig fram um að nálgast málefni umrædds hóps barna á grundvelli þeirra tillagna sem fram koma í skýrslunni. Skerpt hefur verið á samstarfi þjónustumiðstöðva og Barnaverndar til að þau börn sem hafa verið til meðferðar í barnaverndarkerfinu fá samhæfða og áframhaldandi þjónustu á grundvelli laga um málefni fatlaðs fólks nr. 59/1992, þegar afskiptum Barnaverndarnefnda lýkur, eða ungmenni hafa náð 18 ára aldri. Gerðir hafa verið samningar við þriðja aðila, t.d. Vinakot ehf. og Ylfu ehf. til að tryggja börnum búsetuþjónustu og aðra þjónustu ásamt því að stuðningsúrræði velferðarsviðs hafa verið eflid. Til að tryggja samfellu í þjónustu hafa einstaklingsbundnar þjónustuáætlanir verið innleiddar og fjármagn aukið til að ráða fagfólk til starfa á þjónustumiðstöðvum með reynslu og þekkingu á málaflokki fatlaðs fólks. Á sama tíma hefur verið beðið viðbragða ráðuneytisins bæði hvað varðar fjármögnun og frekari leiðbeiningar er varðar mat á þjónustuþörf, sbr. það hlutverk sem sérfræðiteymi velferðarráðuneytisins var ætlað á sínum tíma. Því má segja að ríkt hafi óvissuástand sem hamlað hefur nauðsynlegri uppbyggingu á úrræðum fyrir umræddan hóp sem þurfa að vera til staðar bæði hjá sveitarfélögum og ríkinu.

Á fundum starfsmanna velferðarsviðs og velferðarráðuneytisins hefur komið fram að það sé mat ráðuneytisins að ríkið skuli bera stóran hluta þess kostnaðar sem fellur til vegna þessa hóps barna. Í skýrslu verkefnisstjórnar um endurmat á yfirfærslu málefna fatlaðs fólks frá nóvember 2015 kemur fram að á fjórða hundrað milljónir króna vantaði frá ríkinu vegna málefna barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Í lokasamkomulagi ríkis og sveitarfélaga um fjárhagsramma þjónustu sveitarfélaga við fatlað fólk, undirritað 11. desember 2015, var þetta úrlausnarefni enn á ný skilið eftir. Þessi kostnaður lendir því af fullum þunga á þeim sveitarfélögum sem í hlut eiga hverju sinni.

Reykjavíkurborg hefur fengið framlög úr Jöfnunarsjóði vegna þriggja barna/ungmenna en í fyrrnefndri skýrslu starfshóps velferðarráðuneytisins sem og á fundum með starfsfólki velferðarráðuneytisins og þáverandi innanríkisráðuneyti hefur komið fram ósk frá velferðarsviði Reykjavíkurborgar að um viðbótarfjármagn yrði að ræða vegna barna sem glíma við þroska- og geðraskanir en ekki að þjónustan yrði fjármögnuð af framlögum til málaflokks fatlaðs fólks, þ.e. að fjármagn til annarra þátta verði ekki skert sem þessari upphæð nemur. Nú liggur fyrir í fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar fyrir árin 2017-2021 að leggja eigi aukið fjármagn í málaflokk barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir eða 150 m.kr. árið 2018 og 500 m. kr. á ári næstu fjögur ár þar á eftir. Gert er ráð fyrir að á landinu öllu séu á bilinu átta til tólf einstaklingar sem þurfa á þessari sértæku þjónustu að halda. Ef miðað er við að einstaklingarnir séu sex til átta í Reykjavík verður framlag ríkisins til Reykjavíkurborgar 100 m.kr. árið 2018 og svo um 333 m.kr. á ári næstu fjögur ár. Ef miðað er við 8 einstaklinga á ári má gera ráð fyrir 46,6 m.kr. framlagi á einstakling á ári árin 2019-2022.

Það er mat velferðarsviðs að innan núverandi þjónustukerfis fatlaðs fólks þurfi að byggja upp viðeigandi úrræði hjá sveitarfélögunum sem og hjá ríkinu til að mæta þjónustubörfum umrædds hóps. Í þessu sambandi er vísað til skýrslu Ríkisendurskoðunar frá febrúar 2016 þar sem fram kemur að skýra þurfi skipulag og forsendur geðheilbrigðisþjónustu við börn og unglinga á öðru og þriðja þjónustustigi.

Velferðarsvið Reykjavíkurborgar hefur verið sett í þá stöðu að þurfa að mæta kröfum Barna- og unglíngageðdeildar um að vista börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir utan heimilis þeirra, þegar gögn benda til að þau þurfi á langvarandi meðferð þriðja stigs stofnunar að halda og jafnvel öryggisvistunar. Jafnframt er það mat sérfræðinga velferðarsviðs að Barnaverndarstofa hafi ekki náð að sinna börnum og ungmönnum með fötlun og/eða alvarlegar þroska- og geðraskanir í sínu þjónustukerfi og þannig sitji sveitarfélögin uppi með ábyrgð á þjónustukeðjunni.

Áréttað er að það er mat velferðarsviðs að umræddur hópur barna þarfnast ekki eingöngu varanlegrar búsetu sem er á ábyrgð sveitarfélaga heldur einnig viðeigandi geðheilbrigðisþjónustu sem er á ábyrgð ríkisins að veita, annaðhvort á langtíma legudeildum eða þá með eftirfylgd á heimilum barnanna.

Nú er svo komið að velferðarsvið telur að með aðgerðarleysi ríkisins sé verið að brjóta alvarlega á rétti barna til viðeigandi þjónustu. Það er mat sérfræðinga sviðsins að til að hægt sé að mæta þörfum barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir sé ekki nægjanlegt að sveitarfélögin efla sína þjónustu heldur verður ríkið að tryggja þessum hópi barna viðeigandi heilbrigðisþjónustu t.d. með eflingu langtímameðferðar undir stjórn barna- og unglíngageðdeildar og Barnaverndarstofa verður að tryggja börnum fósturráðstöfun til lengri tíma með eftirfylgd heilbrigðiskerfisins og öflugum stuðningi við fósturforeldra. Mörg þessara barna glíma við alvarleg veikindi og

þarfnast þjónustu frá heilbrigðiskerfinu m.a. í formi búsetumeðferðar sem felur í sér að sveitarfélögin tryggja einstaklingum búsetu en ríkið þá meðferð sem þarf að fara fram innan búsetunnar. Vandí þeirra er jafnframt þess eðlis að sum þeirra geta ekki búið á heimili með öðrum, og þurfa jafnvel að vera undir eftirliti allan sólarhringinn. Velferðarsvið hefur áður sent velferðarráðuneytinu upplýsingar um stöðu þessa hóps barna, sbr. bréf dagsett 21. apríl 2017. Leita verður allra leiða til að tryggja að börn búi við sem eðlilegastar heimilisaðstæður og umhverfi ef þau geta ekki dvalið á heimilum sínum.

Ekki þarf að fjölyrða um hversu mikilvægt það er að veita umræddum börnum góða og viðeigandi þjónustu strax og fyrir liggur hvers eðlis vandí þeirra er. Það er ekki aðeins nauðsynlegt til að tryggja að lífsgæði þeirra og aðstandenda þeirra verði eins góð og kostur er í ljósi allra aðstæða heldur er það mikilægt til að draga úr líkum á að hlutaðeigandi einstaklingar verði utangarðs í samfélaginu þegar þeir eldast og verði jafnvel sjálfum sér og/eða öðrum skaðlegir. Hér standa því ekki aðeins mannúðarrök til að vanda vel til verka heldur má telja líklegt að röksemdir um fjárhagslegan kostnað samfélagsins leiði almennt til sömu niðurstöðu.

Fylgiskjal 2: Yfirlit yfir samskipti velferðarsviðs við velferðarráðuneytið og Samband íslenskra sveitarfélaga vegna barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir frá mars 2014.

1. Bréf velferðarráðuneytisins dags. 26. mars 2014 um kynningu á niðurstöðum nefndar um samhæfða þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir.
2. Bréf Sambands íslenskra sveitarfélaga dags. 8. apríl 2014 varðandi kynningu á niðurstöðum nefndar um samhæfða þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir.
3. Bréf velferðarsviðs til velferðarráðuneytisins dags. 15. apríl 2014 vegna niðurstöður nefndar um samhæfða þjónustu við börn með alvarlegar þroska – og geðraskanir.
4. Bréf velferðarsviðs til velferðarráðuneytisins, dags. 20. júní 2014 um þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir.
5. Bréf velferðarráðuneytisins til velferðarsviðs dags. 26. júní 2014
6. Tölvupóstur velferðarsviðs til velferðarráðuneytisins dags. 28. janúar 2015 vegna reglugerða sem taka til heimila fyrir börn.
7. Minnisblað velferðarráðuneytisins dags. 24. febrúar 2015 vegna fundar um úrræði fyrir fatlað barn með miklar þroska- og geðraskanir.
8. Tölvupóstur, dags. 27. febrúar 2015, á milli velferðarráðuneytisins og velferðarsviðs vegna efni fundar þann 24. febrúar 2015.
9. Bréf velferðarsviðs til velferðarráðuneytisins dags. 2. júlí 2015 um beiðni um kostnaðarþátttöku ríkisins vegna þjónustu Reykjavíkurborgar við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir.
10. Tölvupóstur vegna beiðni velferðarsviðs um fund með velferðarráðuneytinu, dags. 18. ágúst, 9. september, 21. okt. og 22. okt. 2015.
11. Bréf velferðarsviðs til félags- og húsnæðismálaráðherra dags. 27. apríl 2016, með afriti til embættis Landlæknis, Ríkisendurskoðunar og stjórnar sambands íslenskra Sveitarfélaga.
12. Bréf til velferðarsviðs til velferðarráðuneytisins vegna bókunar velferðarráðs 26. maí 2016, dags. 27. maí 2016.
13. Samantekt um umfang þjónustu við börn með alvarlegar þroska- og geðraskanir sent til sambands íslenskra Sveitarfélaga, þann 22. júní 2016 á grundvelli fundar með velferðarráðuneytinu og fl. þann 2. júní 2016.
14. Tölvupóstur sviðsstjóra til ráðuneytis og sambands í íslenskra sveitarfélaga, dag. 13. janúar 2017.
15. Tölvupóstur til velferðarráðuneytisins 15. mars 2017 um málefni barna með alvarlegar þroska og geðraskanir.
16. Svar velferðarsviðs við fyrirspurn velferðarráðuneytisins vegna vistunar barna utan heimilis, dags. 21. apríl 2017.

Umsögn fjármálaskrifstofu

Til: Borgarráðs

Frá: Fjármálastjóra

Efni: Tillaga vegna neyðarástands í búsetuúrræðum barna með þroska- og geðraskanir

Óskað hefur verið eftir umsögn fjármálaskrifstofu um meðfylgjandi tillögu um fjárveitingu vegna neyðarástands í búsetuúrræðum barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Tillagan var kynnt í velferðarráði þann 2.nóvember sl. og fylgir með henni greinargerð velferðarsviðs, dags. 2.nóvember 2017 og bréf til velferðarráðuneytisins, dags. 23. ágúst 2017.

Lagt er til að fjárveiting vegna sérstakra búsetuúrræða fyrir börn með þroska- og geðraskanir verði aukin um 286,5 mkr. Heildarútgjöld þjónustu við þennan hóp eru áætluð um 530 mkr. Fjárheimild er 243,5 mkr og því er óskað eftir hækkun á fjárheimild á kostnaðarstað F4120 Samningar og styrkir – Málefni fatlaðra, verkefni F4404 börn með þroska og geðraskanir, sem nemur 286,5 mkr.

Umsögn

Í fylgigögnum með tillögunni er farið ítarlega yfir forsögu málsins en allt frá yfirfærslu málaflokks fatlaðra frá ríki til sveitarfélaga hefur mikil óvissa ríkt um málefni barna með alvarlegar þroska- og geðraskanir. Allt frá yfirfærslunni hefur Reykjavíkurborg borið þungan af kostnaði vegna þessara einstaklinga þrátt fyrir að fyrir liggja mat ráðherra og velferðarráðuneytisins að stór hluti þessa kostnaðar skuli borin af ríkinu. Niðurstaða endurmats á tilfærslu málaflokks fatlaðra til sveitarfélaga, sem framkvæmt var árið 2015, leiddi í ljós að 400 m.kr. vantaði frá ríkinu vegna málefna þessara barna. Samkvæmt upplýsingum frá velferðarsviði nemur uppsafnaður kostnaður frá árinu 2015 til 2017 um 1,1 ma.kr.

Í fjárhagsáætlun velferðarsviðs var gert ráð fyrir að kostnaður vegna þessara barna á árinu 2017 yrði 483,5 m.kr en á móti var gert ráð fyrir að ríkið myndi veita 240 m.kr. framlög. Fjárheimild sviðsins var því 243,5 m.kr. Í nýrri útkomuspá velferðarsviðs er hins vegar gert ráð fyrir að kostnaður ársins 2017 verði hærri eða um 530 m.kr enda hafa nýjir þjónustuþegar bæst við þetta verkefni. Samkvæmt upplýsingum frá velferðarsviði hefur Jöfnunarsjóður nýlega upplýst að framlög hans í verkefnið muni nema um 360 m.kr, en þessar upplýsingar hafa ekki legið fyrir fram að þessu. Þessi auknu framlög frá ríkinu þýða að fjárvöntun sviðsins vegna þessa verkefnis ætti að vera minni en sviðið hefur ráðstafað þessum mismun, 120 m.kr. til annarra verkefna í málaflokki fatlaðs fólks. Í heildina þarf því að auka fjárheimildir sviðsins um 286,5 m.kr.

Fjármálaskrifstofa leggur áherslu að ótækt er að Reykjavíkurborg fjármagni þjónustu sem ríkið á að kosta. Þessu þarf að bregðast við ella mun ekki vera hægt að veita nauðsynlega þjónustu til framtíðar. Fjármálaskrifstofa leggur þess vegna til að velferðarsvið sendi kröfu á velferðarráðuneytið fyrir heildarútgjöldum vegna þjónustu við börn með þroska- og geðraskanir vegna mismunar á tilkostnaði og framlögum frá Jöfnunarsjóði frá yfirfærslu málaflokksins til og með ársins 2017.

Í frumvarpi til fjárlaga 2018 er gert ráð fyrir að 150 mkr verði veitt til þessa verkefnis sveitarfélaga og í fjármálaáætlun er gert ráð fyrir að sú upphæð verði orðin 500 mkr árið 2019. Ljóst er af þessu að töluverður halli verður áfram að óbreyttu á árinu 2018 og að þrátt fyrir 350 m.kr. viðbótarfjárhæð árið 2019 þá munu framlög ríkisins ekki duga fyrir kostnaði. Í ljósi sögunnar er ljóst að gera má ráð fyrir umtalsverðri óvissu um framlög ríkisins á næstu árum. Mikilvægt er að gera kröfur um leiðréttingar á þessu í tengslum við endurskoðun á fjárlögum og fjármálaáætlun til næstu 5 ára.

Fjármálaskrifstofa mælir með að fyrirbyggjandi tillaga verði samþykkt.

Birgir Björn Sigurjónsson,
fjármálastjóri